

Henryk Bogacki

"Der Weg Loisy's zur Erforschung der christlichen Wahrheit", Dietmar Bader, Freiburg-Basel-Wien 1974 : [recenzja]

Collectanea Theologica 46/2, 221

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

soboru. W dyskusjach soborowych pragnęli zajmować stanowisko umiarkowane, które jednak wobec ultramontańskiej postawy większości szybko przerodziło się w opozycję.

W przeddzień uchwalenia konstytucji *Pastor aeternus* episkopat węgierski (z wyjątkiem Jekelfalusy'ego) opuścił Rzym kierując się nadzieją, że krok ten podważy — wskutek braku jednomyślności moralnej — prawomocność ostatnich uchwał w sprawie władzy papieskiej. Z czasem jednak biskupi ci stwierdzili, że członkowie opozycji stopniowo przyjmują i ogłaszają w swoich diecezjach uchwały soboru. Wkrótce episkopat węgierski znalazł się w trudnej sytuacji między Rzymem nalegającym na przyjęcie uchwał soboru a rządem węgierskim, który na nowo wprowadził konieczność rządowego *placet* dla ogłaszania uchwał soboru i wszelkich zarządzeń papieskich. Episkopat węgierski powoli przyjmował uchwały soboru, które teraz — według jego mniemania — stały się prawomocne dzięki uznaniu ich przez cały Kościół. Jednakże ogłaszanie ich publicznie było na Węgrzech odkładane z racji państwowych lub nawet duszpasterskich i trwało aż do końca roku 1872. Ruch starokatolicki nie znalazł tu zwolenników. Zresztą w kraju nie wywiązała się głębsza dyskusja na temat uchwał soboru, zaś tekst obu konstytucji soborowych ukazał się w języku węgierskim w roku 1877.

Studium jest cennym wkładem w ramach współczesnych badań nad epoką Soboru Watykańskiego I.

ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Dietmar BADER, *Der Weg Loisy's zur Erforschung der christlichen Wahrheit*, Freiburg—Basel—Wien 1974, Verlag Herder, s. 200 (*Freiburger theologische Studien*, t. 96).

Rozprawa poświęcona jest zagadnieniu, w jaki sposób Loisy ujmował możliwość pogodzenia wiary i krytycznego poznania naukowego, dogmatu jako wyrazu poznania drogą wiary i historii jako wyniku poznania naukowego. Sprawa bowiem stosunku wiary i rozumu występowała za czasów Loisy'ego jako problem wzajemnej relacji dogmatu i historii. W gruncie rzeczy jest to pytanie o samą istotę teologii. D. Bader analizuje etapy poszukiwania przez Loisy'ego rozwiązania tego zagadnienia aż do momentu włączenia na indeks jego książki *L'Evangile et l'Eglise*. W pierwszej części autor analizuje rozprawę Loisy'ego *La critique biblique* i *La question biblique*, w których Loisy wyłożył jakby wstępne teoretyczne rozważania (s. 23—64), w drugiej zaś zajmuje się konkretną aplikacją tych zasad w książce *L'Evangile et l'Eglise* dla badania prawdziwości chrześcijaństwa (s. 65—190).

Odrzucając zdecydowanie podporządkowanie autorytetowi nauczycielskiemu Kościoła jako drogę poznania prawdy poprzez wiarę, Loisy przyjmował absolutny autorytet metody krytycznej w badaniach historycznych. Pragnął w teologii wyzwolić badacza od wszelkiego autorytetu, jak również w swoisty sposób „zobiektywizować” jego poznanie. W gruncie rzeczy dokonał rozdziału między wiarą i rozumem, co doprowadziło go do znanych sformułowań w ocenie wartości dogmatów.

Zagadnienia poruszane przez D. Badera są ważne, gdyż właśnie w dobie modernizmu problem wzajemnego stosunku dogmatu i historii wystąpił z niebywałą ostrością, a do dziś stanowi trudny punkt dla teorii zrozumienia Objawienia w Kościele. Szkoda, że autor posługuje się stylem wyjątkowo — nawet dla publikacji niemieckich — trudnym, co sprawia wielkie kłopoty także czytelnikowi obznajomionemu z tematem.

ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa